

บทบรรณาธิการ

“การต่อสู้ระหว่างนโยบายปฏิรูปเสรี และนโยบายพิทักษ์สถานะเดิมแบบอนุรักษ์นิยม”

ในรอบ 3-4 เดือนที่ผ่านมา, ความเคลื่อนไหวที่สำคัญในขบวนการวิวัฒนาการสังคมไทย คือการต่อสู้ของกระแสความคิดที่สำคัญสองกระแส ระหว่างนโยบายปฏิรูปแบบเสรีนิยม และนโยบายพิทักษ์รักษาสถานภาพเดิมแบบอนุรักษ์นิยม.

นโยบายปฏิรูปแบบเสรีนิยมแสดงออกโดย ตัวอย่างเช่น คำสั่งของนายกรัฐมนตรีฉบับต่าง ๆ เกี่ยวกับการยอมรับให้ผู้ที่มีความคิดแตกต่างจากรัฐบาล ที่เข้าไปร่วมพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย สามารถที่จะกลับเข้ามาทำงานตัว และใช้ชีวิตแบบพลเมืองสามัญได้, แผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมที่เน้นการกระจายการพัฒนาไปสู่ชนบทยากจน และการวิพากษ์วิจารณ์กลุ่มทุนผูกขาดราชการโดยนายทหารระดับสูง.

ขณะเดียวกัน นโยบายพิทักษ์สถานะเดิมแบบอนุรักษ์นิยมก็แสดงออกในรูปแบบทั้งเปิดเผยและแอบแฝง เช่น การไม่ได้ดำเนินการตามนโยบายการเมืองนำการทหาร หรือการผ่อนปรนต่อผู้ที่มีความคิดเห็นแตกต่างจากรัฐบาลอย่างเป็นทางการ กล่าวคือ พวกเจ้าหน้าที่ส่วนที่ยังมีความเกลียดชังหวาดระแวงคอมมิวนิสต์หรือนักศึกษา ก็ยังคงปฏิบัติการต่อต้านหรือให้ร้ายป้ายสีด้วยความมั่งงายแบบเดิมอยู่, ข้าราชการส่วนใหญ่ยังไม่รับรู้หรือเข้าใจนโยบายที่จะพัฒนาเศรษฐกิจแนวใหม่ ชนิดที่จะให้ประชาชนมีส่วนร่วม และผลการพัฒนาที่ประชาชนส่วนใหญ่มากขึ้นอย่างจริงจัง, พวกนายทุนนักการเมืองก็ยังมุ่งหาผลประโยชน์แย้งชิงอำนาจและความร่ำรวยกันอย่างไม่ตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการปฏิรูปแก้ไขเปลี่ยนแปลงสังคม.

นโยบายปฏิรูปเสรีนิยมได้รับการสนับสนุนจากนักการเมืองและข้าราชการระดับสูงจำนวนหนึ่ง ในระดับที่แตกต่างกันไปตามแต่ความเข้าใจและระดับจิตสำนึกของแต่ละคน นโยบายปฏิรูปแบบเสรีนิยมเป็นผลมาจากการผลักดันของฝ่ายเสรีนิยมและฝ่ายนักวิชาการมากกว่าฝ่ายที่กุมอำนาจการบริหารอยู่จริง ๆ

(4)

คงจะเห็นได้จากกรณีที่ผลทางค่านปฏิบัติยังมีน้อยกว่าที่เขียนหรือแถลงไว้ ข้าราชการส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับรู้หรือเข้าใจนโยบายปฏิรูปแบบเสรีนิยมหนัก และในแง่ปฏิบัติแล้วเราก็มองไม่เห็นความพยายามของรัฐบาลที่จะเปลี่ยนแปลงโครงสร้างหรือปฏิรูประบบราชการแต่อย่างใด.

นโยบายปฏิรูปแบบเสรีนิยม เป็นผลสะท้อนมาจากการต่อสู้เพื่อประชาธิปไตยของขบวนการนักศึกษาประชาชน ที่ได้ทำให้ชนชั้นผู้ปกครองส่วนที่ฉลาดมองเห็นการเปลี่ยนแปลงได้ตระหนักว่า ปัญหาสังคมในปัจจุบันเกิดจากโครงสร้างเศรษฐกิจการเมืองที่ไม่เป็นธรรม ไม่เป็นประชาธิปไตย ถ้าหากไม่แก้ไขด้วยการปฏิรูปแล้ว ปัญหาความขัดแย้งก็จะยิ่งรุนแรงขึ้น จนอาจนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงชนิดถอนรากถอนโคน ซึ่งไม่เป็นที่พึงปรารถนาของพวกเขาได้ ขณะเดียวกันนโยบายนี้ก็ได้รับการสนับสนุนจากนักศึกษาปัญญาชนที่เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงชนิดรุนแรงนั้น เสี่ยงต่อการนองเลือดเกินขอบเขตจำเป็น, เสี่ยงต่อความบั่นบั่น, วุ่นวายและการใช้อำนาจเผด็จการมากเกินไป พวกเขาเห็นว่า การปฏิรูปนั้นถ้าผลักดันให้มีการทำกันอย่างจริงจังและจริงใจแล้ว ก็สามารถที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นในระยะยาวได้เหมือนกัน.

ดังนั้น นโยบายปฏิรูปเสรีนิยม จึงเป็นทั้งปรากฏการณ์ใหม่สำหรับชนชั้นนำในสังคมไทย และเป็นความคึกคักธรรมที่กลุ่มคนที่แตกต่างกันยังเข้าใจแตกต่างกัน (ฝ่ายผู้ปกครองเห็นว่าควรปฏิรูปเพื่อป้องกันกาปฏิวัติ หรือเห็นว่าการปฏิรูปเป็นยุทธวิธีอย่างหนึ่ง ฝ่ายปัญญาชนเห็นว่า ควรปฏิรูปเพื่อเปลี่ยนแปลงให้สังคมดีขึ้นจริง ๆ) สภาวะทั้งสองอย่างดังกล่าว ทำให้นโยบายปฏิรูปแบบเสรีนิยมไม่ได้มีฐานะที่มั่นคงมากนัก การจะวิเคราะห์การเมืองไทย โดยดูจากคำแถลงของนายกรัฐมนตรีหรือนโยบายที่ประกาศออกมา ว่าเมืองไทยกำลังก้าวไปสู่การปฏิรูปแบบเสรีนิยม จะไม่มีวันหวนกลับไปสู่นโยบายที่ล้าสมัย เช่นเผด็จการทหารผสมข้าราชการพลเรือนที่อนุรักษนิยมอีกแล้ว ย่อมเป็นการด่วนสรุปหรือเพ้อฝันอยู่สักหน่อย เพราะการวิเคราะห์สังคมการเมืองนั้นจะต้องพิจารณาจากสภาพที่เป็นจริง และต้องพิจารณาทั้งด้านที่เป็นไปได้ และด้านที่เป็นไปไม่ได้ หรือคู่ของความขัดแย้งของนโยบายปฏิรูปแบบเสรีนิยม.

ด้านที่เป็นไปได้หรือคู่ของความขัดแย้งของนโยบายปฏิรูปแบบเสรีนิยม คือ นโยบายพิทักษ์สถานะเดิมแบบอนุรักษนิยม ในแง่ของปรากฏการณ์ในปัจจุบัน อาจจะไม่มีการแถลงหรือกล่าวถึงนโยบายที่ว่านี้ อย่างเปิดเผยหรือบ่อยนัก แต่ในแง่ของการวิเคราะห์สภาพความเป็นจริง กลุ่มคนที่มีความคิดแหว่นนี้ และกำลังดำเนินการเพื่อพิทักษ์เผยแพร่แนวนโยบายนั้นนั้นมีอยู่ และเป็นกลุ่มที่มีพลังทั้งทางการเงิน, อำนาจ, อำนาจและสถานะทางสังคม คนเหล่านี้มีทั้งเจ้าที่ดิน นายทุน นายธนาคาร นักธุรกิจ นักการเมือง นายทหาร ตำรวจ ข้าราชการระดับสูงที่มีผลประโยชน์เกี่ยวข้องโดยตรงกับภาววิภาวสถานเดิมของตัวไว้

และทหารตำรวจ ข้าราชการชั้นผู้น้อย พ่อค้าย่อย ตลอดจนชาวบ้านธรรมดา ส่วนที่คนกลุ่มแรกสามารถ
โฆษณาชักจูง จักจูงให้มีแนวคิดแบบอนุรักษนิยมเช่นเดียวกับพวกตนได้ พวกพิทักษ์สถานะเดิมทำงาน
ขยายความคิดและพิทักษ์นโยบายอนุรักษนิยมอยู่อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง แม้ว่าบางกลุ่มหรือบางคนจะ
เริ่มพุดจาทำนองเกี่ยวกับพวกนักปฏิรูปเสรีนิยมอยู่บ้าง แต่ก็เป็นการพุดไปตามสถานการณ์ที่ต้องการการ
ประนีประนอมและการโฆษณาให้คำมั่นสัญญาไปอย่างนั้นเอง โดยเนื้อแท้แล้วพวกเขาก็ยังเป็นพวกอนุรักษ
นิยมที่ไม่ต้องการการเปลี่ยนแปลง ซึ่งจะทำให้ผลประโยชน์ของเขาได้รับความกระทบกระเทือนอยู่นั่นเอง.

พลังที่แฝงอยู่ลึก ๆ ของฝ่ายอนุรักษนิยมจะเห็นได้จาก ตัวอย่างเช่น เมื่อ พลโทหาญ สีสานนท์
นายทหารฝ่ายปฏิรูปได้กล่าววิจารณ์กลุ่มนายธนาคาร ซึ่งมีลักษณะผูกขาดสร้างความรำววยให้กับตนเองและ
พวกพ้อง ไม่เพียงแต่นายธนาคารเท่านั้นที่ถุกขืนมาปกป้องผลประโยชน์และภาพพจน์ของตนอย่างร้อนหัว
แม้แต่ นักการเมือง นายทหาร บางคน ตลอดจนกบฏของรัฐบาลเองก็ได้ออกมาให้สัมภาษณ์หรือออก
แถลงการณ์เป็นเชิงปกป้องคุ้มกันนายธนาคารอย่างต่อเนื่อง และกักกันให้กระแสวิพากษ์วิจารณ์เรียกร้องให้
มีการปฏิรูประบบธนาคาร ต้องกลายเป็นคลื่นกระทบฝั่งไปในเวลาไม่นาน ทั้ง ๆ ที่เป็นเรื่องใหญ่ และ
การวิจารณ์ครั้งนั้นมีมูลความเป็นจริงอยู่ไม่น้อย.

กล่าวโดยสรุป มองจากแง่ของการกำหนดค่างจากกลุ่มผู้มีอำนาจแล้ว สังคมไทยกำลังอยู่บนทางสอง
แพร่ง ระหว่างการปฏิรูปแบบเสรีนิยมและการต่อสู้พิทักษ์สถานะเดิมของกลุ่มอนุรักษนิยม แต่ถ้ามองจาก
แง่ของการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงสังคมไทย ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมโลกแล้ว สังคมไทยกำลัง
อยู่ในระหว่างการพัฒนาแบบทุนนิยมบริวารที่มีลักษณะพึ่งพาทุนนิยมศูนย์กลางโลก การพัฒนาทุนนิยม
บริวารที่มีข้อจำกัดคือ ทำให้เศรษฐกิจของประเทศไม่สามารถพัฒนาแบบเป็นตัวของตัวเอง ไม่สามารถ
สร้างความมั่นคงและความรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจ พอที่จะกระจายให้สมาชิกในสังคมอย่างทั่วถึงได้ บางส่วน
ของฝ่ายปฏิรูปในสังคมไทยมองเห็นว่า วิธีที่จะกระจายผลการพัฒนาให้กับสมาชิกในสังคมได้มากขึ้น คือ
การเร่งรัดพัฒนาให้ไทยก้าวพ้นจากทุนนิยมบริวารเป็นทุนนิยมกึ่งบริวาร แบบสิงคโปร์ ได้ทันที เกาหลีใต้
ส่วนฝ่ายอนุรักษนิยมมองไม่เห็นลักษณะการพัฒนาแบบทุนนิยมบริวารของไทย บางส่วนเพื่อฝันที่จะให้
ไทยพัฒนาแบบทุนนิยมศูนย์กลาง เช่น สหรัฐ ฯ ญี่ปุ่น บางส่วนก็ไม่สนใจว่าไทยจะพัฒนาเป็นอะไร แต่
ขอให้ตัวเองตักตวงผลประโยชน์ได้ก็พอแล้ว.

ดังนั้น สิ่งที่พวกอนุรักษนิยมมองข้ามไปก็คือ ความขัดแย้งที่การพัฒนาแบบทุนนิยมกำลังสร้าง
ขึ้นมาอยู่เรื่อย ๆ ไม่ว่าจะเป็นความขัดแย้งระหว่างชนชั้นนายทุน ผู้เป็นเจ้าของและผู้ควบคุมปัจจัยการผลิต

(๘)

และชนชั้นกรรมกรและกึ่งกรรมกร (ชาวนาชนาคย่อม), ความขัดแย้งระหว่างเมืองกับชนบท ความขัดแย้งระหว่างการรวมศูนย์ทุน ความมั่งคั่งอยู่ในเมืองในมือคนกลุ่มน้อย กับความจำเป็นของทุนนิยมที่ต้องการให้ตลาดขยายตัว (ประชาชนมีเงินซื้อของมากขึ้น) ความขัดแย้งเหล่านี้เป็นผลที่เกิดจากการพัฒนาแบบทุนนิยมบริวารโดยตรง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง ก็คือ มันเกิดขึ้นโดยสภาพาวุธ.

ดังนั้น ไม่ว่านโยบาย 66/2523 และ 65/2525 จะทำให้พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย พ่ายแพ้ไปจริงตามที่ทางการแสดงหรือไม่ก็ตาม ถ้าครบโลกก็ยังมี การพัฒนาแบบทุนนิยมบริวารที่ไม่สมดุลไม่ทั่วถึง ทรานส์นชันก็ยังคงมีความขัดแย้งและการต่อสู้ทางชนชั้น ซึ่งแสดงออกในรูปแบบต่าง ๆ ถึงแม้ว่าพรรคคอมมิวนิสต์จะล้มเหลวที่จะเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงสังคม แต่ถ้าครบโลกที่พวกนายทุนยังคง "ซุกหลุมฝังศพตนเอง" นั่นก็คือ ยังคงแสวงหากำไรสูงสุดอย่างไม่มีขอบเขต ซึ่งหมายถึงการพัฒนาความขัดแย้งและการต่อสู้ทางชนชั้นให้แหลมคมขึ้น ก็จะต้องมีความเป็นไปได้ที่จะมีความพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจการเมืองของประเทศอย่างถึงรากถึงโคน เพื่อที่จะลดหรือแก้ความขัดแย้งดังกล่าว ผู้ที่จะกระทำภาระหน้าที่ที่จำเป็นในประวัติศาสตร์ ไม่จำเป็นว่าจะมีแค่พวกคอมมิวนิสต์เท่านั้น ประชาชนธรรมดา เช่น สหภาพแรงงาน กลุ่มชาวนาชาวไร่ นักศึกษาปัญญาชนที่ทนไม่ไหวแล้วตื่นตัวขึ้นมา เข้าร่วมการต่อสู้เรียกร้องประชาธิปไตยและเป็นธรรม ก็อาจจะพัฒนาจากปริมาณไปสู่คุณภาพและเมื่อถึงจุดหนึ่ง ก็จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเพื่อสร้างสรรค์สังคมที่มีปัญหาความขัดแย้งลดลงไม่ว่าในทางใดทางหนึ่ง เพราะปัญหาสังคมทุกอย่างในโลกนี้ ส่วนใหญ่แล้วเป็นปัญหาที่มนุษย์สร้างขึ้น ดังนั้น มนุษย์ก็ต้องพยายามแก้ไขปัญหานั้นเอง เราจนได้ ส่วนที่จะแก้ไขได้ช้าหรือเร็วเพียงใด จะต้องผ่านความเจ็บปวดมากน้อยเพียงใด เป็นเรื่องของกระบวนการต่อสู้และการพัฒนาทางบ้านเกิดสำนักของมนุษย์ในแต่ละสังคมเอง ซึ่งเราก็ได้แต่หวังว่า คนไทยเราคงจะช่วยพัฒนาจิตสำนึกของคนในสังคมไทย ให้ชาญฉลาดพอที่จะเลือกหนทางการเปลี่ยนแปลงที่เจ็บปวดน้อยที่สุด ยึดเหนี่ยวน้อยที่สุด และมีความเป็นมนุษย์มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ และนี่คือจุดยืนที่แก่นซึกที่สุดของวารสารเศรษฐศาสตร์การเมืองของเรา.

ดาวของเรา

ในคืนบางคืน

ในท้องกว้างที่ฟ้ามืดสนิทจนเรามองไม่เห็นอะไรเลย

เรารู้สึกกลัวความมืด กลัวความเปล่งหน้า กลัวการหลงทาง และเริ่มสงสัยว่า ดาวบนฟ้าที่เราเคยเห็นและเชื่อว่ามียู้อยู่ จะยังมีอยู่จริงหรือไม่ ดาวเหนือและกลุ่มดาวอื่น ๆ ที่บอกทิศทางให้เรา ดาวแห่งศรัทธา ซึ่งเราเคยเชื่อว่าส่องแสงอยู่ชั่วนิรันดร์ ?

แต่ฟ้าไม่เคยมีคณิศนที่อยู่ตลอดไป

เพราะโลกไม่เคยหยุดนิ่ง

เมื่อไปถึงจุดหนึ่ง ความมืดก็จะค่อย ๆ ถูกทำลายไป

ดาวดวงใหญ่ที่สุดดวงหนึ่งจะค่อย ๆ โผล่ขึ้น

สาดแสงสว่างไปทั่ว สว่างมาก และร้อนแรงมาก

เราคุ้นเคยกับแสงสว่างนี้ และไม่อาจมองแหล่งกำเนิดแสงตรง ๆ ได้นาน จนเรารู้สึกได้ว่า แท้จริงแล้ว ดวงตะวันก็คือดาวดวงหนึ่ง

และถึงแม้ว่าดวงตะวันจะจากเราไปในยามค่ำ

ก็เชื่อว่าฟ้าจะมีคณิศนเหมือนกันทุกคืนไป

เพียงคืนข้างแรมบางคืนเท่านั้น ที่ฟ้าจะค่อนข้างมืดสักหน่อย

เพียงคืนที่เมฆหมอกหนาบางคืน เท่านั้น ที่ฟ้าจะมีมืดไปทั่ว

แค่ดาวเหล่านั้นก็ยังมียู้อยู่ และจะส่องสว่างอยู่เหมือนเดิม

เมื่อเมฆหมอกถูกทำลายไป

ดาวจะไม่มีวันถูกทำให้แตกดับลงได้ทั้งหมด

มีแค่ดาวปลอม และดาวในความเพ้อฝันของคนอื่นที่หัดไว้เคียงสาบางคืนเท่านั้น

ที่อาจถูกทำลายได้ง่าย

คาวยังมีอยู่

เพียงแต่เราต้องไม่คาดหวังหรือนับถือคาว อย่างมงาย

คาวไม่เพียงแต่ช่วยนำทาง คาวไม่ใช่สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ไม่ใช่จุดหมายปลายทางที่เราจะไป

วันนี้เราได้เดินทางมาไกล พอที่เราจะเรียนรู้ว่า

เราจักได้ฝันที่จะสร้างสังคมขึ้นในเชิงเปรียบเทียบ สังคมที่มีความเป็นไปได้จริง ๆ

ไม่ใช่เพื่อฝันที่จะสร้างสรรค์วิมานหรือโลกพระศรีอาริย์

ดังนั้นคาวของเรายังคงมีอยู่

อาจจะเป็นคนละดวงกับที่คุณเคยฝันถึง แต่มันก็คือคาว

มันอาจเป็นคาวดวงเล็ก ๆ ธรรมดา ๆ ไม่ยิ่งใหญ่เลอเลิศอะไรนัก

แต่มันก็ยังส่องสว่างอยู่ในใจของพวกเขา

ผู้ซึ่ง ถึงแม้จะไม่ได้มีอารมณ์ความรู้สึกรุนแรง ถึงขนาดที่จะรู้สึกโกรธจนตัวสั่นทุกครั้ง

แต่เห็นความอยุติธรรมปรากฏต่อหน้าเรา แล้วรู้สึกขุ่นเคืองเสมอ ๆ เมื่อได้เห็น, ได้ยิน

หรืออ่านพบความอยุติธรรมและความโง่เขลาบาปบุญญา ที่คนทำต่อคนด้วยกัน

คาวของเราก็คือคาวแห่งมโนธรรม ซึ่งไม่มีวันจะถูกทำลายลงได้

วิทยากร เชียงกุล

พฤศจิกายน 2525

แมริม เชียงใหม่